യോഗവാസിഷ്ഠഃ/പ്രകരണമ് 3✓
(ഉത്.പത്തി+പ്രകരണമ്)/സർഗഃ 113✓

ശ്രീവസിഷ്ഠ ഉവാച .

ഏഷാ ഹി വാസനാ നിത്യ-മസ+ത്യൈവ യദു+ത്ഥിതാ .
ദ്വി-ച+ന്ദ്ര+ഭ്രാന്തി-വ+ത്തേന+ ത്യക്തും/ രാഘവ യു+ജ്യതേ .. 1

അവി+ദ്യാ വി+ദ്യ!മാനേവ നഷ്ട+പ്ര+ജ്ഞേഷു വി+ദ്യതേ .
നാമ്നൈ/വാങ്ഗീ-കൃതാ-ഭാവാത്-സ+മ്യക്/പ്ര+ജ്ഞേഷു സാ കുതഃ .. 2
മാ ഭവാ+ജ്ഞോ ഭവ+ പ്രാജ്ഞഃ(സ്) സ+മ്യ+ഗ്രാമ വിചാരയ .
നാസ്ത്യേ-വേ+ന്ദുർ/ദ്വിതീയഃ(ഖ്) ഖേ+
ഭ്രാ+ന്ത്യാ സം/ല+ക്ഷ്യതേ മുധാ .. 3

നാ+ത്ര ത+ത്ത്വാ-ദൃതേ കിംചി+ദ്വി+ദ്യതേ വസ്ത്വ/വസ്തു ച .
ഊർമി-മാലിനി വിസ്-തീർണേ വാരി-പൂരാ-ദൃതേ യഥാ .. 4

സ്വവി-കല്പാ-ദൃതേ നൈതാൻ/ഭാവാ-ഭാവാന-സ+ന്മയാൻ .
നിത്യേ്വ്സിതേ തതേ ശു+ദ്ധേ മാ സമാ-രോപയാ+ത്മനി .. 5

നാസി കർതാ കിമേ-താസു+ ക്രിയാസു മമതാ തവ .
ഏകസ്മി+ന്വി+ദ്യ-മാനേ ഹി /കിം(ങ്) കേന+ ക്രിയതേ കഥമ് .. 6

മാ വാ്കർതാ ഭവ+ പ്രാ+ജ്ഞ കിമകർതൃ-തയേ-ഹിതേ .
സാ+ധ്യം സാ+ധ്യ-മുപാ-ദേയം(ൻ) തസ്മാത്-സ്വ+സ്ഥോ ഭവാനഘ .. 7

കർതാ-സംസ്ത്വ/മസ+ക്ത+ത്വാദ്/ഭാവാ-ഭാവേ രഘൂ+ദ്വഹ .
അസ+ക്ത+ത്വാ-ദകർതാപി കർതൃ-വത്-സ്പന്ദനം(ങ്) കുതഃ .. 8

സത്യം സ്യാ+ച്ചേ-ദുപാ-ദേയം മി+ഥ്യാ+ സ്യാ+ദ്ധേയ-മേവ ചേത് .
ഉപാ-ദേയൈക-സ+ക്ത+ത്വാ-ദ്യുക്താ സക്തിർ/ഹി കർമണി .. 9

യ+ത്രേ+ന്ദ്ര-ജാല-മഖിലം/ മായാ-മയമ-വസ്തുകമ് .
ത+ത്ര കാ+സ്ഥാ കഥം(ൻ) നാമ ഹേയോ-പാദേയ-ദൃഷ്ടയഃ .. 10

സംസാര-ബീജ-കണികാ യൈഷാ വി+ദ്യാ രഘൂ+ദ്വഹ .
ഏഷാ+ ഹ്യവി+ദ്യ-മാനൈവ സതീവ+ സ്ഫാരതാം(ങ്) ഗതാ .. 11

യേയമാ-ഭോഗിനിഃ(സ്)സാരാ സംസാ/രാരമ്ഭ-ച+ക്രികാ .
വി+ജ്ഞേയാ വാസ/നൈഷാസാ ചേതസോ മോഹ-ദായിനീ .. 12

ചാരു-വംശ-ലതേ-വാന്തഃ(ശ്)ശൂ+ന്യാ നി+സ്സാര-കോടരാ .
സരി+ത്തരങ്ഗ-മാലേവ/ ന+ വ്യു+ച്ഛി+ന്നാപി ന+ശ്വരീ .. 13

ഗൃഹ്യ-മാണാപി ഹ+സ്തേന+ ഗ്രഹീതും(ൻ) നൈവ യു+ജ്യതേ .
മൃ+(ദു-അ)+പ്യ+ത്യ+ന്ത-തീക്ഷ്ണാ+ഗ്രാ/ നിർഝ-രോർമി/രിവോ+ത്ഥിതാ .. 14

ദൃ+ശ്യതേ+ പ്രകരാ-ഭാസാ സദർഥേ നോപ-യു+ജ്യതേ .
തരങ്ഗി+ണ്യ/തരങ്ഗ-ഗാഭാ+ സ്വാകാര-പരിനി+ഷ്ഠിതാ .. 15

ക്വചി+ദ്വ+ക്രാഃ(ഖ്) ക്വചിത്-സ്പഷ്ടാ/
ദീർഘാഃ(ഖ്) ഖർവാഃ(സ്) സ്ഥിരാ+ശ്ചലാഃ .
യത്/പ്രസാ-ദോദ്/ഭവാസ്-തസ്മാ/+(ദ്-വ്യ)തി-രേക-മുപാ-ഗതാഃ .. 16

അന്തഃ(ശ്)ശൂ+ന്യാപി സർവ+ത്ര ദൃ+ശ്യതേ സാര-സു+ന്ദരീ .
ന+ ക്വചിത്-സംസ്ഥിതാ-പീഹ സർവ+ത്രൈവോപ-ല+ക്ഷ്യതേ .. 17

ജഡൈവ ചി+ന്മയീ-വാസാ/വന്യ+സ്പ+ന്ദോപ-ജീവിനീ .
നിമേഷ-മ+പ്യതി+ഷ്ഠ+ന്തീ+ സ്ഥൈ+ര്യാ-ശ+ങ്കാം പ്രയ+ച്ഛതി .. 18

ജ്വാലാ-വ+ച്ഛു+ദ്ധ-വർണാപി/ മഷീ-മലിന-കോടരാ .
വൽഗ+ത്യ+ന്യ+പ്രസാ-ദേന ദീയതേ തദ-വേ+ക്ഷണാത് .. 19

ആലോകേ വിമലേ+ ഗ്ലാനാ/ തമ+സ്യപി വിരാജതേ .
മൃഗ-തൃഷ്ണേവ ശുഷ്കാഭാ/ നാനാ-വർണ-വിലാസിനീ .. 20

വ+ക്രാ വിഷമയീ ത+ന്വീ മൃ+ദ്വീ സംകട-കർകശാ .
ലലനാ-ച+ഞ്ചലാ ലുബ്ധാ/ തൃഷ്ണാ കൃഷ്ണേവ ഭോഗിനീ .. 21

സ്വയം(ൻ) ദീപ-ശിഖേ-വാശു+ ക്ഷീയതേ+ സ്നേഹ-സം(ങ്)ക്ഷയേ .
സിന്ദൂര-ധൂലിലേ-ഖേവ വിനാ രാഗം(വ്) വിരാജതേ .. 22

ക്ഷണ+പ്രകാശ-തരലാ കൃത-സംസ്ഥാ ജഡാ-ശയാ .
മുഗ്/ധാനാം(ൻ) ത്രാസ-ജനനീ/ വ+ക്രാ വി+ദ്യു-ദിവോ-ദിതാ .. 23

യത്നാദ്/ഗൃഹീ+ത്വാ ദഹതി/ ഭൂത്വാ/ ഭൂത്വാ+ പ്രലീയതേ .
ല+ഭ്യതേ്വ്പിഹി നാ+ന്വിഷ്ടാ/ വിദ്യു+(ദ്-വ)ദതി-ഭങ്ഗുരാ .. 24

അ+പ്രാർഥി-തൈവോ-പനതാ രമണീയാ/+പ്യനർ/ഥദാ .
അകാല-പുഷ്പ-മാലേവ+ ശ്രേയ-സേനാഭി-ന+ന്ദിതാ .. 25

അ+ത്യ+ന്ത-വിസ്/മൃതൈ-വാതി/സുഖായ+ ഭ്രമ-ദായിനീ .
ദുഃ(സ്)സ്വപ്ന-കലനേ-വേയ-മനർ/ഥായൈവ തർകിതാ .. 26

പ്രതി-ഭാസ-വശാ-ദേഷാ+ ത്രിജഗ+ന്തി മഹാ+ന്തി ച .
മുഹൂർത-മാത്രേ-ണോത്പാ+ദ്യ/ ധ+ത്തേ+ ഗ്രാസീ-കരോതി ച .. 27

മുഹൂർ/തോ വ+ത്സര+ശ്രേണീ/ ലവണ+സ്യാനയാ കൃതാ .
രാത്രിർ/ദ്വാദശ-വർഷാണി/ ഹരി+ശ്ച+ന്ദ്ര+സ്യ നിർമിതാ .. 28

വിയോഗിനാ-മഥാ+ന്യേഷാം(ങ്) കാന്താ-വിഭവ-ശാലിനാമ് .
രാ+ത്രിർ/വ+ത്സര-വദ്-ദീർഘാ/ ഭവേ+ത്തസ്യാഃ(ഫ്) പ്രസാദതഃ .. 29

സുഖി-ത+സ്യാ+ല്പതാ-മേതി ദുഃഖിത+സ്യൈതി ദീർഘതാമ് .
കാലോ യ+സ്യാഃ(ഫ്) പ്രസാദേന വിപ+ര്യാ/സൈക-ശീലിനാമ് .. 30

അ+സ്യാഃ(സ്)സ്വ/സ+ത്താ-മാ+ത്രേണ
കർതൃതൈ-താസു വൃ+ത്തിഷു .
ദീപ+സ്യാലോക-കാ+ര്യാണാം(യ്) യഥാ ത+ദ്വന്ന വ+സ്തുതഃ .. 31

സനി-തമ്/ബസ്-തനീ ചിത്രേ ന+ സ്ത്രീ+ സ്ത്രീ-ധർമിണീ യഥാ .
തഥൈ/വാകാര-ചി+ന്തേയം(ങ്) കർതും(യ്) യോ+ഗ്യാ ന കിംചന .. 32

മനോ-രാ+ജ്യ-മിവാ-കാര-ഭാസുരാ സ+ത്യ-വർജിതാ .
സഹ+സ്ര-ശത-ശാഖാപി ന-കിംചിത്/പരമാർഥതഃ .. 33

അര+ണ്യേ മൃഗ-തൃഷ്ണേവ മി+ഥ്യൈ/വാഡം/ബരാ+ന്വിതാ .
വിഡമ്ബ-യതി താ+ന്മുഗ്ധ-മൃഗാ-നേവ ന മാനുഷാൻ .. 34

ഫേന-മാലേവ സംജാത+ധ്വസ്താ വി+ച്ഛേദ-വർജിതാ .
ജഡേവ ച+ഞ്ചലാ-കാരാ ഗൃ+ഹ്യ-മാണാ ന കിംചന .. 35

അട+ത്യു+ഡ്ഡാ-മരാ-കാരാ രജഃ(ഫ്)പ്രസര-ധൂസരാ .
ബലാത്/ക+ല്പാന്ത-വാ+ത്യേവ+ സ്വാ+ക്രാ+ന്ത/ഭുവനാ+ന്തരാ .. 36

ധൂമാലീ-വാങ്ഗ-സംല+ഗ്നാ ദാഹ-ഖേദ+പ്രദായിനീ .
ഗർഭീ-കൃത-രസാ+ക്രമ്യ ജഗ+ന്തി പരി-വർതതേ .. 37

ധാരാ ജല-ധര+സ്യേവ സുദീർഘാ ജല-നിർമിതാ .
അസാര-സംസാര-ദൃഢാ ര+ജ്ജുസ്-തൃണ-ഗണൈ-രിവ .. 38

തരങ്/ഗോത്പല-മാലേവ ക+ല്പനാ-മാത്ര-വർണിതാ .
മൃണാലീവ/ ബഹു+ച്ഛി+ദ്രാ/ പങ്ക+പ്രൗഢാ ജലാ+ത്മികാ .. 39

ജനേന ദൃ+ശ്യതേ വൃ+ദ്ധി/തത്പരാ നച വർധതേ .
വിഷാ+സ്വാദ ഇവാ-പാത-മധുരാ്+ന്തേ സുദാരുണാ ..40

നഷ്ടാ ദീപ-ശിഖേ-വൈഷാ ന ജാനേ+ ക്വേവ ഗ+ച്ഛതി .
മിഹികേ+വാ+ഗ്ര-ദൃഷ്ടാപി ഗൃ+ഹ്യ-മാണാ ന കിംചന .. 41

പാംസു-മുഷ്ടി-രിവാ-കീര്യ+ പ്രേ+ക്ഷിതാ പാര-മാണവീ .
ആകാശ-നീലിമേ-വൈഷാ നിർനി-മി+ത്തൈവ ദൃ+ശ്യതേ .. 42

ദ്വിച+ന്ദ്ര-മോഹ-വ+ജ്ജാതാ/+ സ്വപ്ന-വ+(ദ്-വി)ഹിത+ഭ്രമാ .
യഥാ നൗ/യായിനഃ(സ്) സ്ഥാണു+സ്പന്ദസ്/ത+ദ്വദി-ഹോ+ത്ഥിതാ .. 43
അനയോ-പഹതേ ചി+ത്തേ ദീർഘ-കാല-മിവാ-കുലൈഃ .
ജനൈരാ-ക+ല്പ്യതേ ദീർഘ-സംസാര+സ്വപ്ന-വിഭ്രമഃ .. 44

അനയോ-പഹതേ+ സ്വസ്മിംശ്-ചി+ത്രാ+ശ്ചേതസി വി+ഭ്രമാഃ .
ഉത്/പ+ദ്യ+ന്തേ വിന+ശ്യന്തി തരങ്ഗാസ്/തോയധേ-രിവ .. 45

മനോ+ജ്ഞ-മപി സ+ത്യം ച ദൃ+ശ്യതേ സദ-സ+ത്തയാ .
അമനോ+ജ്ഞ-മസത്യം(ഞ്) ച ദൃ+ശ്യതേ സ+ത്ത-യാ+പ്യസത് .. 46

പദാർഥ-രഥ-മാരൂഢാ ഭാവ-നൈഷാ ബലാ-ന്വിതാ .
ആ+ക്രാ-മതി മനഃ(ഹ)+ ക്ഷിപ്രം(വ്) വിഹഗം(വ്) വാഗുരാ യഥാ .. 47

കരുണാ+സ്യ+ന്ദ-മാനാ+ക്ഷീ+ സ്രവൻ/ക്ഷീര+ലവ+സ്തനീ .
ഭവ+ത്യു+ല്ലസിതാ-നന്ദം(ഞ്) ജനനീ ഗൃഹിണീ യഥാ .. 48

വിഷീ-കരോതി നിഃ(സ്)സ്യ+ന്ദ/സംതർപിത-ജഗ+ത്ത്രയമ് .
സുധാർ/+ദ്രാർദ്ര-മപി+ ക്ഷി+പ്രം/ പ്രവൃ+ദ്ധം ബിമ്ബ-മൈന്ദവമ് .. 49

ഉ+ന്മ-ത്തര-വവേ-താല-നർത-നാരമ്ഭ-സംഭ്രമമ് .
സ്ഥാണവഃ(സ്) സംപ്ര-യ+ച്ഛ+ന്തി മൂകാ അപ്യേ-തയാ+ന്ധയാ .. 50

സംധ്യാ-ദിഷു ച കാലേഷു ലോഷ്ട-പാഷാണ-ഭി+ത്തയഃ .
അസ്യാഃ(ഫ്) പ്രസാദാത്/ദൃ+ശ്യ+ന്തേ സർപാ-ജഗര-ദൃഷ്ടിഭിഃ .. 51

ഏകോ്+പി+ ദ്വിതയോ-ദേതി യഥാ+ദ്വി-ശശി-ദർശനേ .
ദൂര-മ+ഭ്യാ-ശതാം(യ്) യാതി+ സ്വപ്നേ-സ്വ-മരണം(യ്) യഥാ .. 52

ആദീർഘം(ങ്) ക്ഷണതാ-മേതി കാല+സ്യേഷ്ടാ യഥാ നിശാ .
ക്ഷണോ വർഷ-മിവാ-ഭാതി കാ+ന്താ-വിരഹിണാ-മിവ .. 53

നത-ദസ്തീഹ യ+ന്നാമ/ ന കരോ-തീയ-മു+ദ്ധതാ .
അസ്യാസ്ത്വ/കിംചനാ-യാസ്തു ശ+ക്തതാം പ+ശ്യ രാഘവ .. 54

സംരോധ-യേത്/പ്രയ+ത്നേന സംവിദേ-വാശു സംവിദമ് .
സരിത്+സ്രോതോ-നിരോധേന/ ശു+ഷ്യ+ത്യേഷാ മനോനദീ .. 55

ശ്രീരാമ ഉവാച .
അവിദ്യ-മാനയൈ-വേദം പേല-വാം(ങ്)ഗ്യാസു-തു+ച്ഛയാ .
മി+ഥ്യാ-ഭാവനയാ നാമ ചി+ത്ര-മ+ന്ധീ-കൃതം(ഞ്) ജഗത് .. 56

അരൂപയാ നിരാ-കൃ+ത്യാ ചാരു-ചേതന-ഹീനയാ .
അസ+ത്യേവാ+പ്യന+ശ്യ+ന്ത്യാ/ ചി+ത്ര-മ+ന്ധീ-കൃതം(ഞ്) ജഗത് .. 57

ആലോ-കേന വിന+ശ്യ+ന്ത്യാ+ സ്ഫുര+ന്ത്യാ തമസോ+ന്തരേ .
കൗശി-കേ+ക്ഷണ-ധർമി+ണ്യാ ചി+ത്ര-മ+ന്ധീ-കൃതം(ഞ്) ജഗത് .. 58

കുകർ/മൈകാ+ന്ത/കാരി+ണ്യാ/ ന സ-ഹ+ന്ത്യാ വിലോകനമ് .
ദേഹമ+പ്യ-വിജാ-ന+ന്ത്യാ ചി+ത്ര-മ+ന്ധീ-കൃതം(ഞ്) ജഗത് .. 59

സുദീനാ-ചാര-ധർമി+ണ്യാ നി+ത്യം പ്രാകൃത-കാ+ന്തയാ .
അനാ-രതാസ്തം(ങ്)ഗതയാ/ ചി+ത്ര-മ+ന്ധീ-കൃതം(ഞ്) ജഗത് .. 60

അന+ന്ത-ദുഃഖാ-കുലയാ സദൈവ മൃതയാ-നയാ .
സംബോധ-ഹീനയാ യത്ര ചിത്ര-മ+ന്ധീ-കൃതം ജഗത് .. 61

കാമ-കോപ-ഘനാങ്/ഗിന്യാ/ തമഃ(ഫ്)പ്രസര-വ+ക്രയാ .
അചിരേണാ-ശരീ-രി+ണ്യാ ചി+ത്ര-മ+ന്ധീ-കൃതം(ഞ്) ജഗത് .. 62

സ്വാത്മാ+ന്ധ-രൂപാസ്-പദയാ/ ജഡയാ ജാ+ഡ്യ-ജീർണയാ .
ദുഃഖ-ദീർഘ+പ്രലാ-പി+ന്യാ ചി+ത്ര-മ+ന്ധീ-കൃതം(ഞ്) ജഗത് .. 63

പുരുഷാ-സങ്ഗ-സങ്ഗി+ന്യാ രാഗി+ണ്യാ+ ക്രിയ-യാനയാ .
വി+ദ്ര-വ+ന്ത്യാ വിവ+ക്ഷാസു ചി+ത്ര-മ+ന്ധീ-കൃതഃ(ഫ്) പുമാൻ .. 64

പുരുഷ+സ്യ നയാ ശ+ക്താ സോഢു-മീ+ക്ഷിതു-മ+പ്യലമ് .
തയാ സ്ത്രിയാ-വരണയാ ചി+ത്ര-മന്ധീ-കൃതഃ(ഫ്) പുമാൻ .. 65

ന യ+സ്യാ+ശ്ചേതനൈ-വാസ്തി യാ+പ്യ/നഷ്ടൈവ ന+ശ്യതി .
തയാ+സ്ത്രിയാ പരുഷയാ/ ചി+ത്ര-മ+ന്ധീ-കൃതഃ(ഫ്) പുമാൻ .. 66

അനന്ത-ദുഷ്/പ്രസര-വിലാസ-കാരിണീ+
ക്ഷയോ-ദയോ+ന്മുഖ-സുഖ-ദുഃഖ-ഭാഗിനീ .

ഇയം പ്രഭോ- വിഗലതി കേന വാ്സമാ-
മനോ-ഗുഹാ-നിലയ-നിബ+ദ്ധ-വാസനാ .. 67

ഇ+ത്യാർഷേ+ ശ്രീവാസിഷ്ഠ-മഹാരാമായണേ വാല്മീകീയേ ഉത്.പത്തി+പ്രകരണേ അവിദ്യാ-വർണനം നാമ ത്രയോ-ദശോ+ത്തര-ശത-തമഃ സർഗഃ .. 113 ..

ഓം
****
CHECKED BY GURU P.R.IYER
6.10.2023